

Η στρατηγική του Δικτύου So.Da.Net για την περίοδο 2023-2027

Νοέμβριος 2022

Contents

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1.1. Η Υποδομή So.Da.Net.....	4
1.2. Το Δίκτυο So.Da.Net	5
1.3. Το δίκτυο των χρηστών της υποδομής So.Da.Net	5
2. Η ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ SO.DA.NET	6
2.1. Η αρχιτεκτονική της υποδομής So.Da.Net	6
2.2. Πώς λειτουργούν τα Αποθετήρια	7
2.3. Τα πλεονεκτήματα της συγκεκριμένης αρχιτεκτονικής	8
3. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ SO.DA.NET	8
3.1. Ανασχεδιασμός της υποδομής So.Da.Net.....	8
3.2. Αναβάθμιση των λειτουργιών της Υποδομής.....	8
3.3. Αναβάθμιση του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής So.Da.Net.....	9
4. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΧΡΗΣΤΩΝ ΤΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	9
4.1. Είδη και κατηγορίες χρηστών της Υποδομής.....	9
4.2. Ανάπτυξη των χρηστών κατά κατηγορία.....	10
5 ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	11
5.1 Ένταξη της Υποδομής στην κοινοπραξία CESSDA-ERIC	11
5.2 Συνεργασία της Υποδομής με άλλες υποδομές	11
6 Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	11
6.1 Αναβάθμιση της λειτουργίας του Δικτύου So.Da.Net	12
6.2 Η δημιουργία ενός μηχανισμού διαχείρισης	13
6.2.1 Στελέχωση της Υποδομής So.Da.Net.....	13
6.2.2 Η διασφάλιση οικονομικών πόρων.....	13
7 ΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2023 - 2027	14
7.1 Ανάπτυξη της Υποδομής So.Da.Net	14
7.1.1 Έλεγχος της καλής λειτουργίας των εφαρμογών και του εξοπλισμού.....	15
7.1.2 Ανάπτυξη του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής.....	15
7.1.3 Βελτίωση της πρόσβασης στο διαθέσιμο περιεχόμενο	15
7.1.4 Υποστήριξη της πρόσβασης σε περιεχόμενο τρίτων	15
7.2 Ανάπτυξη του δικτύου χρηστών της Υποδομής	16
7.2.1 Προβολή του Δικτύου και της Υποδομής So.Da.Net.....	16
7.2.2 Προβολή και διάχυση του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής So.Da.Net....	16

7.2.3	Ενίσχυση της εκπαίδευσης στην εμπειρική κοινωνική έρευνα	16
7.2.4	Ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας του Δικτύου So.Da.Net.....	17
7.3	Δικτύωση της Υποδομής με άλλες υποδομές	18
7.4	Διασφάλιση της βιώσιμης λειτουργίας της Υποδομής	19
7.4.1	Διαφοροποίηση της λειτουργίας των οργάνων διοίκησης του Δικτύου	19
7.4.2	Συγκρότηση ενός συμβουλίου επιστημονικής εποπτείας της Υποδομής	19
7.4.3	Πρόκληση θεσμικών παρεμβάσεων από την Πολιτεία	20
7.4.4	Υιοθέτηση ενός συστήματος αξιολόγησης.....	20
7.4.5	Αναβάθμιση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του Δικτύου	20
7.4.6	Η διασφάλιση οικονομικών πόρων.....	20
7.4.7	Στελέχωση της Υποδομής So.Da.Net.....	21

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός του παρόντος κειμένου είναι να παρουσιάσει την στρατηγική του Δικτύου So.Da.Net για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη, και τη βιώσιμη λειτουργία μιας εθνικής ερευνητικής υποδομής για την υποστήριξη της εμπειρικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες στη χώρα μας, της Υποδομής So.Da.Net.

1.1. Η Υποδομή So.Da.Net

Αυτό που χαρακτηρίζει τις ερευνητικές υποδομές είναι η ανάπτυξη τεχνικών συστημάτων για την υποστήριξη της έρευνας που αξιοποιούνται από κοινού από μια ολόκληρη ερευνητική κοινότητα. Αυτό που χαρακτηρίζει τις ερευνητικές υποδομές των κοινωνικών επιστημών είναι ότι μεγάλο μέρος των τεχνικών συστημάτων συγκροτείται από άυλα εργαλεία. Οι υποδομές των κοινωνικών επιστημών, συγκροτούνται σήμερα ως πληροφορικές υποδομές. Έτσι, με τον όρο ερευνητικές υποδομές των κοινωνικών επιστημών αναφερόμαστε σε σύνθετα και απολύτως εξειδικευμένα πληροφορικά συστήματα παραγωγής, συσσώρευσης, τεκμηρίωσης, διαχείρισης και επεξεργασίας τεκμηρίων, που διακρίνονται για την ιδιαίτερη οργάνωσή τους, η οποία βασίζεται στη μεθοδολογία της εμπειρικής έρευνας. Οι υποδομές συγκροτούνται από εξοπλισμό, λογισμικό και ψηφιακό περιεχόμενο. Ωστόσο, το κατεξοχήν στοιχείο που χαρακτηρίζει τις υποδομές των κοινωνικών επιστημών είναι το κατάλληλα οργανωμένο ψηφιακό περιεχόμενο, η οργάνωση του οποίου βασίζεται στη μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών.

Μια ερευνητική υποδομή κατάλληλη για τις κοινωνικές επιστήμες θα πρέπει να παρέχει στην ερευνητική κοινότητα τα μέσα για την ανάπτυξη της εμπειρικής έρευνας. Πιο συγκεκριμένα πρέπει να παρέχει πρόσβαση σε:

- Δεδομένα που αποτελούν την πρώτη ύλη για την εμπειρική έρευνα. Τα δεδομένα αυτά αποθηκεύονται στα αποθετήρια της υποδομής ως ψηφιακά εμπειρικά τεκμήρια,
- Εργαλεία για την διεξαγωγή της εμπειρικής έρευνας, τόσο θεωρητικά όπως είναι οι έννοιες και οι θεωρίες για την εννοιολόγηση, οι μέθοδοι δειγματοληψίας και μέθοδοι ανάλυσης για τον μετασχηματισμό και της επεξεργασία των δεδομένων, όπως και τεχνήματα για την παραγωγή εμπειρικών τεκμηρίων, όπως είναι τα εργαλεία καταγραφής, τα βιβλία κωδικοποίησης, οι χάρτες εννοιολογικής χαρτογράφησης. Τα εργαλεία αυτά υποστηρίζουν την διασύνδεση της εμπειρίας με τη θεωρία που αποτελεί τη σημαντικότερη ίσως δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικές επιστήμες
- Αποτελέσματα εμπειρικών ερευνών, όπως είναι δημοσιεύσεις, σε βιβλία περιοδικά κ.λπ.
- Επιχειρησιακές πληροφορίες, απαραίτητες για την υλοποίηση μιας έρευνας
- Εργαλεία τεκμηρίωσης των εμπειρικών ερευνών και διάχυσής τους στην ερευνητική κοινότητα

Σκοπός της Υποδομής So.Da.Net αποτελεί η παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας σχετικά με τα δεδομένα, τη διενέργεια εμπειρικών ερευνών και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων τους. Οι υπηρεσίες αυτές συνίστανται στην πρόσβαση σε εμπειρικά τεκμήρια (δεδομένα, κείμενα κ.λπ) και σε ερευνητικά εργαλεία (έννοιες, αποφάνσεις, θεωρίες, μεθόδους, τεχνήματα) για την υποστήριξη της έρευνας, τη διάχυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και την τεκμηρίωση της ερευνητικής διαδικασίας. Σκοπός της Υποδομής είναι η υποστήριξη της μετάβασης της εμπειρικής έρευνας στη ψηφιακή εποχή (Digital transition). Για την επίτευξη των σκοπών της η Υποδομή πρέπει να παρέχει εκπαίδευση προς τους χρήστες της όπου χρειάζεται.

1.2. Το Δίκτυο So.Da.Net

Την πρωτοβουλία για την ανάπτυξη μιας εθνικής υποδομής για την υποστήριξη της έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες στη χώρα μας την ανέλαβε το 1999 το ΕΚΚΕ και συγκεκριμένα η Διεύθυνση Υποστήριξης Ερευνών. Η προσπάθεια αυτή ξεκίνησε με την δημιουργία της Τράπεζας Κοινωνικών Δεδομένων από το ΕΚΚΕ στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και σταθεροποιήθηκε με την ένταξη της υποδομής αυτής στη CESSDA το 2000. Γρήγορα ωστόσο έγινε αντιληπτό ότι ένα τέτοιο εγχείρημα δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί με επιτυχία χωρίς την συνδρομή και άλλων σημαντικών ερευνητικών φορέων από το χώρο των κοινωνικών επιστημών. Για το λόγο αυτό αποφασίστηκε η συγκρότηση μιας κοινοπραξίας ερευνητικών φορέων που θα αναλάμβανε να συνεχίσει αυτό το έργο. Το 2013 η στρατηγική για ανάπτυξη της εθνικής ερευνητικής υποδομής για την υποστήριξη της έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες αλλάζει σημαντικά με τη δημιουργία μιας κοινοπραξίας ερευνητικών φορέων, του Δικτύου So.Da.Net, που συγκροτήθηκε με πρωτοβουλία του ΕΚΚΕ και έξι ελληνικών πανεπιστημίων (Αιγαίου, Δημοκρίτειου, ΕΚΠΑ, Κρήτης, Παντείου και Πελοποννήσου) που συμφώνησαν να υλοποιήσουν από κοινού τα αποτελέσματα μελέτης σκοπιμότητας για την ανάπτυξη μιας εθνικής υποδομής για την υποστήριξη της έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες στη χώρα.

Το Δίκτυο So.Da.Net αποτελεί μια κοινοπραξία ερευνητικών φορέων που συντηρούν και διαχειρίζονται τα Αποθετήρια που συγκροτούν την Υποδομή So.Da.Net. Στην κοινοπραξία αυτή προστίθενται διαρκώς νέα μέλη καθώς νέα αποθετήρια προσχωρούν στην Υποδομή.

Σκοπός του Δικτύου So.Da.Net είναι ο σχεδιασμός, η ανάπτυξη, η λειτουργία και η συντήρηση μιας κατανεμημένης εθνικής ερευνητικής υποδομής για την υποστήριξη της εμπειρικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες, της Υποδομής So.Da.Net.

1.3. Το δίκτυο των χρηστών της υποδομής So.Da.Net

Η Υποδομή So.Da.Net δεν είναι όμως μόνο ένα πληροφορικό σύστημα. Για να λειτουργεί ως υποδομή για τις κοινωνικές επιστήμες ένα πληροφορικό σύστημα πρέπει να μπορεί να υποστηρίξει ένα σημαντικό μέρος της επιστημονικής κοινότητας λειτουργώντας όχι ως κλειστό σύστημα εξυπηρέτησης των φορέων που το διαχειρίζονται. Κρίσιμο επομένως στοιχείο για την λειτουργία της Υποδομής So.Da.Net είναι η ανάπτυξη του δικτύου των χρηστών της. Η λειτουργία

της Υποδομής So.Da.Net προϋποθέτει τόσο τη λειτουργία του Δικτύου So.Da.Net όσο και του δικτύου χρηστών της Υποδομής So.Da.Net.

2. Η ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ SO.DA.NET

Η βιώσιμη ανάπτυξη και λειτουργία της Υποδομής So.Da.Net προϋποθέτει τη χάραξη μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής. Η ύπαρξη μιας τέτοιας στρατηγικής καθίσταται χρησιμότερη καθώς το δίκτυο των χρηστών της Υποδομής αλλά και το Δίκτυο So.Da.Net που τη διαχειρίζεται και την υποστηρίζει μεγαλώνει. Η στρατηγική του Δικτύου πρέπει να παραμένει κατά το δυνατόν σταθερή, εφόσον συνεχίζει να εξυπηρετεί τον ίδιο σκοπό, αλλά ταυτόχρονα να είναι ευέλικτη και να προσαρμόζεται ανάλογα με τα διαθέσιμα μέσα και το περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί. Η στρατηγική του Δικτύου So.Da.Net πρέπει να είναι μακροπρόθεσμη και παράλληλα να αναθεωρείται κάθε τετραετία.

Η στρατηγική του Δικτύου So.Da.Net αναπτύσσεται μακροπρόθεσμα πάνω σε τέσσερις άξονες:

- Ο πρώτος άξονας αφορά στην ανάπτυξη της Υποδομής So.Da.Net. Η ανάπτυξη αυτή είναι διαρκής, ο σχεδιασμός της ωστόσο αναθεωρείται κάθε τετραετία.
- Ο δεύτερος άξονας αφορά στην ανάπτυξη του δικτύου των χρηστών της Υποδομής.
- Ο τρίτος άξονας αφορά στην διασύνδεση και τη συνεργασία της Υποδομής με άλλες υποδομές.
- Ο τέταρτος άξονας αφορά στη διασφάλιση της βιώσιμης λειτουργίας της Υποδομής So.Da.Net.

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε αναλυτικά στους άξονες πάνω στους οποίους αναπτύσσεται η μακροπρόθεσμη στρατηγική του Δικτύου. Επιπλέον, ο μακροχρόνιος χαρακτήρας της στρατηγικής αποτυπώνεται στην αρχιτεκτονική με βάση την οποία αναπτύσσεται η Υποδομή.

2.1. Η αρχιτεκτονική της υποδομής So.Da.Net

Ένα από τα βασικά στοιχεία του σχεδιασμού της Υποδομής So.Da.Net είναι η ιδιαίτερη αρχιτεκτονική της. Η αρχιτεκτονική που επιλέχθηκε να είναι κατακεκομμένη και βασίζεται στην αυτόνομη ανάπτυξη διακριτών αποθετηρίων από τα μέλη του Δικτύου So.Da.Net. Τα αποθετήρια αυτά ολοκληρώνονται σε μια ενιαία υποδομή χάρη στον κοινό σχεδιασμό τους και στην ανάπτυξη τους με κοινές πληροφορικές εφαρμογές που συγκροτήθηκαν για αυτό τον σκοπό.

Η αρχιτεκτονική αυτή επιλέχθηκε διότι το καταγεγραμμένο απόθεμα γνώσης, που παράγουν και διαχειρίζονται οι κοινωνικές επιστήμες, είναι πολύ εκτεταμένο και είναι αδύνατο να το υποστηρίξει και να το διαχειριστεί ένα μόνο αποθετήριο. Παράγεται αναγκαστικά από πολλές διακριτές έρευνες, που διενεργούνται στο πλαίσιο διαφορετικών ερευνητικών πεδίων και συχνά συσσωρεύεται σε διακριτές βάσεις δεδομένων που συγκροτούνται κατά θέμα. Το αποτέλεσμα επομένως της συνολικής ερευνητικής διαδικασίας δεν είναι μόνο η πολυδιάσπαση του ψηφιακού

περιεχομένου σε πολλές θεματικές βάσεις αλλά και της πληροφορικής υποδομής σε πολλές επιμέρους πληροφορικές υποδομές. Αυτό το γεγονός δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στη χάραξη μιας μακρόχρονης εθνικής στρατηγικής για την ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών διότι:

- Απαιτεί σημαντικούς πόρους για την ανάπτυξη, τη συντήρηση και τη διαρκή εξέλιξη πολλών πληροφορικών συστημάτων, τους οποίους συνήθως αδυνατεί να συγκεντρώσει για μεγάλο χρονικό διάστημα.
- Αυξάνει τις ασυμβατότητες ανάμεσα στα διακριτά συστήματα, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να μοιραστούν ούτε εργαλεία, ούτε περιεχόμενο.
- Απαιτεί πολλές ισχυρές διεπιστημονικές ομάδες πληροφορικών και κοινωνικών επιστημόνων για την συνολική ανάπτυξη και τη συντήρησή τους, κάτι που είναι ιδιαίτερα δύσκολο να επιτευχθεί.

Ωστόσο, η ανάγκη ανάπτυξης διακριτών θεματικών βάσεων είναι αξεπέραστη στις κοινωνικές επιστήμες. Απάντηση σε αυτό το πρόβλημα επιχειρεί να δώσει η συγκρότηση της Υποδομής So.Da.Net ως πλέγματος διακριτών υποδομών. Η στρατηγική αυτή επιχειρεί να δημιουργήσει μία ενιαία πληροφορική υποδομή που θα συγκροτείται από διαφορετικές θεματικές βάσεις, οι οποίες θα μπορούν να αναπτύσσονται ανεξάρτητα η μία από την άλλη υπό την εποπτεία διαφορετικών φορέων, αξιοποιώντας ωστόσο κοινά εργαλεία και διαδικασίες. Γι' αυτόν τον λόγο η Υποδομή So.Da.Net συγκροτήθηκε ως πλέγμα διακριτών αποθετηρίων που καθένα τους μπορεί να αναπτύσσει και να υποστηρίζει διαφορετικές θεματικές βάσεις αλλά και να εποπτεύεται από διαφορετικό ερευνητικό φορέα.

2.2. Πώς λειτουργούν τα Αποθετήρια

Κάθε Αποθετήριο υποστηρίζεται από ένα ή περισσότερα εργαστήρια που συντηρούν και επεκτείνουν συστηματικά το ψηφιακό του περιεχόμενο. Αυτή η λειτουργία πρέπει να συνεχίζεται ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή όχι αντίστοιχων χρηματοδοτούμενων ερευνητικών έργων, παρότι συχνά η χρηματοδότησή της διασφαλίζεται σε μεγάλο βαθμό από τέτοια έργα. Γύρω από κάθε Αποθετήριο είναι ανάγκη να δημιουργηθεί ένα σταθερό δίκτυο επιστημόνων και φορέων, συνεργατών του Δικτύου, οι οποίοι θα χρησιμοποιούν συστηματικά το ψηφιακό περιεχόμενο του Αποθετηρίου και θα παράγουν νέο, κυρίως μέσα από πρωτογενείς ή δευτερογενείς εμπειρικές έρευνες.

Συχνά η παραγωγή νέου περιεχομένου διασφαλίζεται μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία (πτυχιακές εργασίες, διπλωματικές μεταπτυχιακές εργασίες, διδακτορικές διατριβές κ.λπ.) και συντηρείται από την καθημερινή λειτουργία εργαστηρίων που διαθέτουν οι ερευνητικοί φορείς.

Η ενιαία λειτουργία των Αποθετηρίων, που αξιοποιούν το ίδιο πληροφορικό σύστημα και την ίδια διαδικτυακή πύλη, τα καθιστά μια ενιαία ερευνητική υποδομή, και μέσω αυτής έχει κανείς πρόσβαση τόσο στα αποθετήρια του Δικτύου όσο και στις υποδομές της CESSDA.

2.3. Τα πλεονεκτήματα της συγκεκριμένης αρχιτεκτονικής

Η ύπαρξη διακριτών Αποθετηρίων επιτρέπει στους φορείς μέλη του δικτύου So.Da.Net, αλλά και στις αυτόνομες ερευνητικές ομάδες που υποστηρίζονται από αυτά, να αναπτύξουν ανεξάρτητα τις δικές τους θεματικές βάσεις σύμφωνα με τις προτεραιότητές τους, ενώ ταυτόχρονα διασφαλίζει τη συμβατότητά τους με τα άλλα Αποθετήρια, τη δυνατότητά τους να υποστηρίζονται συστηματικά και τους επιτρέπει να μοιράζονται τους πόρους ανάπτυξης, συντήρησης και προβολής.

Τόσο η αυτονομία των Αποθετηρίων, όσο και αυτή των επιμέρους ερευνών διασφαλίζεται από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του δικτύου So.Da.Net και τις ιδιαίτερες συμβάσεις που υπογράφουν τα μέλη και οι συνεργάτες του.

3. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ SO.DA.NET

Οι βασικοί στόχοι της στρατηγικής για την ανάπτυξη της Υποδομής So.Da.Net είναι οι ακόλουθοι:

- Ο διαρκής ανασχεδιασμός της Υποδομής So.Da.Net κατά τρόπο που της επιτρέπει να ανταποκρίνεται στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της ερευνητικής κοινότητας
- Αναβάθμιση της λειτουργίας της Υποδομής So.Da.Net
- Αύξηση του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής So.Da.Net

Οι παραπάνω στόχοι εξειδικεύονται ως εξής:

3.1. Ανασχεδιασμός της υποδομής So.Da.Net

Η υποδομή So.Da.Net, πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται συνεχώς στις ανάγκες της εγχώριας ερευνητικής κοινότητας των κοινωνικών επιστημών καθώς και όλων όσων εστιάζουν στις θεματικές περιοχές, τα εργαλεία και το υλικό των Αποθετηρίων της Υποδομής. Είναι επομένως υποχρεωμένη να επανασχεδιάζεται σε τακτά χρονικά διαστήματα και να λαμβάνει υπόψη τις εξελίξεις στο χώρο των κοινωνικών επιστημών. Ο σχεδιασμός της Υποδομής So.Da.Net, βασίζεται επομένως σε ένα μακροπρόθεσμο ερευνητικό πρόγραμμα που υλοποιείται μέσα από ένα πλήθος διακριτών ερευνητικών έργων στα οποία μετέχουν μέλη του δικτύου So.Da.Net. Παρά τις μεταβολές του σχεδιασμού με την πάροδο του χρόνου, η αρχιτεκτονική της Υποδομής παραμένει κατά βάση σταθερή.

3.2. Αναβάθμιση των λειτουργιών της Υποδομής

Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από:

- Βελτίωση του σχεδιασμού της δομής και της λειτουργίας της Υποδομής So.Da.Net
  - Έρευνα με αντικείμενο τις ερευνητικές υποδομές
  - Διεύρυνση των λειτουργιών της Υποδομής So.Da.Net
- Ανάπτυξη και βελτίωση του εξοπλισμού και του λογισμικού της Υποδομής So.Da.Net μέσα από:
  - Νέα αναπτυξιακά προγράμματα με εθνική ή ευρωπαϊκή χρηματοδότηση
  - Επέκταση του πλέγματος της Υποδομής So.Da.Net ώστε να περιλάβει και νέα Αποθετήρια

3.3 Αναβάθμιση του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής So.Da.Net

Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από:

- Βελτίωση της πρόσβασης σε ψηφιακό περιεχόμενο.
- Θεσμικές παρεμβάσεις της πολιτείας που θα υποχρεώνουν τους ερευνητές, η έρευνα των οποίων χρηματοδοτείται από δημόσιους ή/ και πόρους της ΕΕ, να καταθέτουν τα αποτελέσματά τους στην Υποδομή So.Da.Net.
- Συμμετοχή των μελών του Δικτύου σε νέες εμπειρικές έρευνες.
- Βελτίωση των διαδικασιών τεκμηρίωσης, ώστε το ψηφιακό περιεχόμενο της Υποδομής να αυξάνεται και μέσα από τη δευτερογενή του ανάλυση και επεξεργασία.
- Διασφάλιση της πρόσβασης σε επιχειρησιακά και ερευνητικά δεδομένα τρίτων.
- Συμφωνίες με σημαντικούς παραγωγούς δεδομένων για την διάθεση των δεδομένων τους μέσω της Υποδομής So.Da.Net.

4. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΧΡΗΣΤΩΝ ΤΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Η ανάπτυξη αλλά και η επιτυχημένη λειτουργία μιας ερευνητικής υποδομής προϋποθέτει τη συμμετοχή σε αυτήν μιας κοινότητας χρηστών. Η ανάπτυξη μιας σημαντικής κοινότητας χρηστών είναι το κρισιμότερο στοιχείο για την βιωσιμότητα μιας ερευνητικής υποδομής.

4.1 Είδη και κατηγορίες χρηστών της Υποδομής

Ως προς το ενδιαφέρον τους για την εμπειρική έρευνα, οι χρήστες διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες :

- Απλοί χρήστες που χρησιμοποιούν την υποδομή για ενημέρωση.
- Εκπαιδευόμενοι/ες και νέοι ερευνητές/τριες, που μούονται στις διαδικασίες και τις μεθόδους της εμπειρικής έρευνας.
- Έμπειροι/ες ερευνητές/τριες, που χρησιμοποιούν το περιεχόμενο και τις υπηρεσίες της Υποδομής στο πλαίσιο πρωτογενών ή δευτερογενών ερευνών.
- Επιχειρησιακοί χρήστες, που παράγουν περιεχόμενο, ή χρησιμοποιούν το περιεχόμενο του Αποθετηρίου αυστηρά για επιχειρησιακούς σκοπούς.

- Εξειδικευμένοι χρήστες που παράγουν νέο ψηφιακό περιεχόμενο για την Υποδομή. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν συνήθως τα μέλη και οι συνεργάτες του Δικτύου.

Ως προς τον τρόπο που χρησιμοποιούν την Υποδομή, οι χρήστες διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Ερευνητές/τριες που απλώς αντλούν από την Υποδομή πληροφορίες και πόρους που χρειάζονται
- Ερευνητές/τριες που παράγουν ερευνητικά προϊόντα.
- Ερευνητές/τριες που τεκμηριώνουν έρευνές τους καθώς και τα ερευνητικά τους προϊόντα στην Υποδομή. Στην κατηγορία αυτή ανήκει ένα πλήθος ερευνητών/συνεργατών που αξιοποιεί συστηματικά την Υποδομή και συμβάλλει στην ανάπτυξή της χωρίς οι συγκεκριμένοι/ες ερευνητές/τριες συνεργάτες/τριες να είναι απαραίτητα μέλη του Δικτύου So.Da.Net.
- Ερευνητές/τριες που συμβάλλουν στην αναβάθμιση του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής, εισάγοντας πρόσθετες πληροφορίες (metadata) που επιτρέπουν νέες συσχετίσεις των τεκμηρίων που συγκροτούν το ψηφιακό περιεχόμενο της υποδομής. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν συνήθως τα μέλη και οι συνεργάτες του Δικτύου.
- Η Υποδομή σχεδιάστηκε για την υποστήριξη της ελληνικής ερευνητικής κοινότητας. Είναι ωστόσο σημαντικό να καλυφθεί και η ευρωπαϊκή ερευνητική κοινότητα με την μετάφραση του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής στα αγγλικά.

4.2 Ανάπτυξη των χρηστών κατά κατηγορία

Για την πρώτη κατηγορία η ανάπτυξη του δικτύου χρηστών θα επιτευχθεί κυρίως μέσα από:

- Την προβολή του έργου και των δυνατοτήτων της Υποδομής So.Da.Net.
- Τη βελτίωση της λειτουργίας της Υποδομής So.Da.Net.
- Την εκπαίδευση νέων ερευνητών/τριών στην χρήση της Υποδομής So.Da.Net.

Για τη δεύτερη και την τρίτη κατηγορία χρηστών η ανάπτυξη του δικτύου χρηστών θα επιτευχθεί κυρίως μέσα από:

- Τη συστηματική αναζήτηση συνεργατών από τα Αποθετήρια και κυρίως:
  - Την ανάπτυξη συνεργασιών με μεγάλους παραγωγούς δεδομένων.
  - Την επέκταση των συνεργασιών του δικτύου με ιδιωτικούς φορείς.
- Δημιουργία σεμιναρίων για ερευνητές/τριες

Για την τρίτη κατηγορία χρηστών η ανάπτυξη του ερευνητικού δικτύου θα επιτευχθεί κυρίως μέσα από:

- Πύκνωση των επιστημονικών συναντήσεων του Δικτύου.
- Συγκρότηση επιστημονικών επιτροπών και σταθερών ομάδων εργασίας.
- Ενεργοποίηση όλων των φορέων του δικτύου με συγκεκριμένο ρόλο και αρμοδιότητες για την υλοποίηση των αξόνων της στρατηγικής του Δικτύου So.Da.Net.

- Δημιουργία σεμιναρίων για ειδικούς (expert seminars).

5 ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

5.1 Ένταξη της Υποδομής στην κοινοπραξία CESSDA-ERIC

Η ανάπτυξη της Υποδομής So.Da.Net βασίστηκε στην ένταξη του φορέα διαχείρισης της (αρχικά του ΕΚΚΕ και στην συνέχεια του Δικτύου So.Da.Net) στην ευρωπαϊκή κοινοπραξία της CESSDA. Η ένταξη στην CESSDA βοήθησε σημαντικά την ανάπτυξη της υποδομής διασφαλίζοντας τεχνογνωσία αλλά και πρόσβαση σε ερευνητικά έργα χάρη στην υποστήριξη από ένα διεθνές ερευνητικό δίκτυο. Το Δίκτυο So.Da.Net είναι σημαντικό να παραμείνει μέλος της CESSDA.

Η συμμετοχή του Δικτύου So.Da.Net στη CESSDA προϋποθέτει τη συνεχή προσαρμογή της στα πρότυπα της CESSDA ERIC. Το Δίκτυο So.Da.Net είναι σημαντικό να διαθέτει την πιστοποίηση του CoreTrust (πρότυπο διαχείρισης πιστοποιημένων αποθετηρίων /αρχείων).

Η σύνδεση με CESSDA ERIC θα συμβάλει στην υιοθέτηση των αρχών της Ανοικτής Επιστήμης και στην πλήρη υιοθέτηση των Fair Data.

5.2 Συνεργασία της Υποδομής με άλλες υποδομές

Ενίσχυση των συνεργασιών του Δικτύου So.Da.Net και ανάπτυξη νέων μέσα από:

- Συνεργασία με άλλες εθνικές ερευνητικές υποδομές ESFRI, όπως είναι το ESS, το CLARIN, το DARIAH κ.λπ.
- Ανάπτυξη συνεργασιών με μεγάλους παραγωγούς και διαχειριστές δεδομένων (ΕΛΣΤΑΤ, ΕΚΤ κ.λπ.).
- Ενίσχυση των συνεργασιών του δικτύου με διεθνείς φορείς όπως οι ακόλουθοι: IASSIST, RDA, Dataverse community of users.
- Επέκταση των συνεργασιών του δικτύου με ιδιωτικούς φορείς.

6 Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

Η λειτουργία της Υποδομής So.Da.Net πρέπει να είναι καθημερινή, ώστε να εξυπηρετούνται οι χρήστες της, αλλά και βιώσιμη. Αυτό συνεπάγεται τόσο την αποτελεσματική λειτουργία του Δικτύου So.Da.Net, όσο και την ανάπτυξη και διοίκηση ενός μηχανισμού διαχείρισης της Υποδομής, τη στελέχωσή του με το αναγκαίο προσωπικό και την άντληση και διαχείριση των οικονομικών πόρων που απαιτούνται για τα παραπάνω.

6.1 Αναβάθμιση της λειτουργίας του Δικτύου So.Da.Net

Η βιώσιμη και αποτελεσματική λειτουργία της Υποδομής So.Da.Net εξαρτάται απόλυτα από την λειτουργία του Δικτύου So.Da.Net που λαμβάνει αποφάσεις για αυτήν. Η λειτουργία του Δικτύου βασίστηκε μέχρι σήμερα σε ένα θεσμικό πλαίσιο που ανταποκρινόταν στις ανάγκες και τις απαιτήσεις της προηγούμενης φάσης ανάπτυξης της Υποδομής. Η ωρίμανση ωστόσο της Υποδομής και του δικτύου των χρηστών της, καθώς και οι αλλαγές στην ερευνητική πολιτική της χώρας αλλά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που στρέφονται πλέον στην συστηματική ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών και συζητούν την επίσημη θεσμοθέτησή τους, επιτάσσουν την αναθεώρηση του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του Δικτύου. Πιο συγκεκριμένα:

Η Επιστημονική Επιτροπή (ΕΕ) του Δικτύου δεν έχει πλέον ως αντικείμενο την υλοποίηση κάποιου συγκεκριμένου ερευνητικού έργου περιορισμένης διάρκειας όπως π.χ. το Sodanet in Action, το οποίο περιγράφεται λεπτομερώς σε ένα τεχνικό δελτίο και επιβλέπεται από τον μηχανισμό διαχείρισης των χρηματοδοτών, αλλά την διασφάλιση της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και κυρίως της καθημερινής λειτουργίας και της συντήρησης μιας ερευνητικής υποδομής. Στόχος της επομένως δεν μπορεί να είναι μόνο ο συντονισμός των ενεργειών μιας κοινοπραξίας φορέων αλλά η ουσιαστική και μακροπρόθεσμη οργάνωση και ανάπτυξη της Υποδομής και του μηχανισμού που στηρίζει τη λειτουργία της. Πρέπει επομένως να μετονομαστεί σε Γενική Συνέλευση (ΓΣ) του Δικτύου με κύρια λειτουργία να λαμβάνει τις σημαντικές αποφάσεις που αφορούν τη στρατηγική και τις λειτουργίες του. Οι αποφάσεις που αφορούν επιστημονικά θέματα πρέπει να γίνουν αντικείμενο επιμέρους επιστημονικών επιτροπών που θα δημιουργούνται με απόφαση της ΓΣ για αυτό τον σκοπό. Μέλη της ΓΣ είναι οι εκπρόσωποι των φορέων του Δικτύου καθώς και τα μέλη της Διοικούσας Επιτροπής, (όπως προτείνεται να ονομαστεί η Συντονιστική Επιτροπή).

Αντίστοιχα η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ) του Δικτύου πρέπει να μετονομαστεί σε Διοικούσα Επιτροπή (ΔΕ), προκειμένου να ασκεί την καθημερινή διοίκηση της Υποδομής και να μην περιορίζεται στον συντονισμό των ενεργειών του Δικτύου. Αυτό κρίνεται απαραίτητο αφενός επειδή η καθημερινή λειτουργία της Υποδομής απαιτεί την ανάπτυξη ενός μηχανισμού διαχείρισης μόνιμα και κατάλληλα στελεχωμένου και αφετέρου επειδή η ΔΕ θα πρέπει να αναλάβει και να ασκεί σε μόνιμη βάση τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- Τη συστηματική συνεργασία τόσο με την CESSDA όσο και με άλλες ερευνητικές υποδομές, ελληνικές, ευρωπαϊκές ή διεθνείς. Η συνεργασία αυτή είναι ουσιαστική για την ανάπτυξη και την λειτουργία της Υποδομής.
- Την συστηματική επίβλεψη της εξυπηρέτησης των χρηστών καθώς και την επίβλεψη και οργάνωση της συστηματικής ανάπτυξης του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής και τη συστηματική συνεργασία των Αποθετηρίων για αυτό τον σκοπό.
- Την οικονομική διαχείριση και αυτήν του προσωπικού της Υποδομής.

Για την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων αυτών απαιτούνται στελέχη με εξειδίκευση και εμπειρία και δεν μπορεί να τις αναλαμβάνουν απλώς εκπρόσωποι των φορέων του Δικτύου, ανεξάρτητα από το αν διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα. Απαιτείται επομένως η στελέχωση της ΔΕ με

κατάλληλα στελέχη τα οποία δεν είναι απαραίτητα εκπρόσωποι φορέων του Δικτύου. Χρήσιμη θα είναι και η διάκριση ανάμεσα στους ρόλους του/της προέδρου του ΔΣ και του/της προέδρου της ΔΕ κατ' αναλογία με τη διάκριση προέδρου του ΔΣ και διευθύνοντος συμβούλου που υπάρχει στις ανώνυμες εταιρίες.

6.2 Η δημιουργία ενός μηχανισμού διαχείρισης

Η δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού που θα αναλάβει την καθημερινή διαχείριση της Υποδομής είναι βασική προϋπόθεση για να εξασφαλιστεί μια ικανοποιητική υποστήριξη των χρηστών και επομένως να αυξηθεί ο αριθμός τους και η ποιότητα της υποστήριξής τους καθώς και η συντήρηση της Υποδομής μακροπρόθεσμα. Ο μηχανισμός αυτός πρέπει να στελεχωθεί σε μόνιμη βάση με ανθρώπινο δυναμικό και επομένως απαιτείται η διασφάλιση των απαιτούμενων οικονομικών πόρων. Πιο συγκεκριμένα απαιτείται:

6.2.1 Στελέχωση της Υποδομής So.Da.Net

Στον βαθμό που η Υποδομή δεν μπορεί να εξασφαλίσει την αυτόνομη στελέχωση της, αυτή μπορεί να διασφαλισθεί:

- Από ερευνητικό, διοικητικό και τεχνικό προσωπικό των φορέων που συγκροτούν το Δίκτυο So.Da.Net, το οποίο ουσιαστικά αποσπάται στην Υποδομή. Πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια και προς τα Ιδρύματα και προς την πολιτεία για ενίσχυση του προσωπικού αυτού.
- Από συμβάσεις έργου που χρηματοδοτούνται από προγράμματα έρευνας ανάπτυξης και εκπαίδευσης, τα οποία ωστόσο πρέπει να εντάσσονται σε ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο του Δικτύου, ώστε να διασφαλίζεται διαρκώς η ελάχιστη απαιτούμενη στελέχωση.
- Από παροχή υπηρεσιών της Υποδομής σε τρίτους.
- Από φοιτητές/τριες και ερευνητές/τριες που μετέχουν στις κύριες δραστηριότητες των φορέων, όπως είναι η έρευνα, οι διδακτορικές διατριβές, οι διπλωματικές και οι πτυχιακές εργασίες, η πρακτική άσκηση, οι οποίοι μπορεί να συνδυάζουν τις ερευνητικές ή εκπαιδευτικές εργασίες τους με τις ανάγκες της Υποδομής με συστηματικό τρόπο για ορισμένο χρονικό διάστημα.

6.2.2 Η διασφάλιση οικονομικών πόρων

Η βιώσιμη λειτουργία της Υποδομής απαιτεί οικονομικούς πόρους, τους οποίους μπορεί να εξασφαλίσει από:

- Συνδρομές των μελών του Δικτύου So.Da.Net

- Παραχώρηση πόρων, όπως προσωπικού, κτιριακών υποδομών, εξοπλισμού κ.λπ. στην Υποδομή από φορείς μέλη του Δικτύου So.Da.Net
- Κρατική ή Ευρωπαϊκή χρηματοδότηση
- Χορηγίες
- Παροχή εκπαιδευτικών, ερευνητικών, συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τρίτους.

Ένα κρίσιμο βήμα για την διασφάλιση και την ορθή διαχείριση των οικονομικών πόρων είναι η κατάρτιση ετήσιου οικονομικού προϋπολογισμού και απολογισμού.

7 ΟΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2023- 2027

Η υλοποίηση της μακροπρόθεσμης στρατηγικής του Δικτύου So.Da.Net θα βασιστεί για την περίοδο 2023 – 2027 στις ακόλουθες:

- Πρώτη προτεραιότητα αποτελεί η ανάπτυξη του δικτύου των χρηστών της Υποδομής. Καθώς η Υποδομή έχει πλέον αναπτυχθεί επαρκώς τόσο σε επίπεδο εξοπλισμού, όσο και σε επίπεδο περιεχομένου ώστε να καταστεί λειτουργική, το ενδιαφέρον της πρέπει να στραφεί στην αύξηση του δικτύου των χρηστών της, ώστε η Υποδομή να περάσει στη φάση της ωριμότητας.
- Δεύτερη προτεραιότητα αποτελεί η διασφάλιση της βιώσιμης λειτουργίας της Υποδομής. Η λειτουργία της Υποδομής αλλά και του Δικτύου So.Da.Net, είχε οργανωθεί με σκοπό την υλοποίηση αναπτυξιακών έργων. Σήμερα, καθώς η προτεραιότητα της ανάπτυξης της στρέφεται στην ανάπτυξη της χρήσης της και επομένως στην υποστήριξη των χρηστών της και στη βιώσιμη λειτουργία της η οργάνωση της λειτουργίας της πρέπει να αλλάξει.
- Τρίτη προτεραιότητα αποτελεί η περαιτέρω ανάπτυξη της Υποδομής. Παρά την ικανοποιητική ανάπτυξη της Υποδομής απαιτείται: α) η βελτίωση και σταθεροποίηση των εφαρμογών που στηρίζουν τη λειτουργία της και επηρεάζονται από την αύξηση χρηστών ως προς την σταθερότητά τους και β) και κυρίως η περαιτέρω ανάπτυξη του ψηφιακού της περιεχομένου συνεχίζουν να αποτελούν βασική προτεραιότητα της Υποδομής.
- Τέταρτη προτεραιότητα αποτελεί η δικτύωση της Υποδομής με άλλες υποδομές πέραν της CESSDA μάλιστα όχι μόνο με υποδομές των κοινωνικών επιστημών.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά οι προτεραιότητες ανά άξονα:

7.1 Ανάπτυξη της Υποδομής So.Da.Net

Η υποδομή So.Da.Net έχει μόλις ολοκληρώσει τον ανασχεδιασμό της τον οποίο έχει υλοποιήσει σε νέο λογισμικό. Κύριος στόχος της περιόδου 2023-27 είναι ο σχεδιασμός νέων θεματικών βάσεων για τον εμπλουτισμό του ψηφιακού περιεχομένου της υποδομής. Είναι επίσης ουσιαστικό να ενισχυθεί ο επιστημονικός διάλογος γύρω από το συγκεκριμένο αντικείμενο και ο διάλογος αυτός να υποστηριχθεί από την υποδομή με την ηλεκτρονική έκδοση μιας σειράς

κειμένων εργασίας που να αφορά στην υποστήριξη της ερευνητικής δραστηριότητας με υποδομές

7.1.1 Έλεγχος της καλής λειτουργίας των εφαρμογών και του εξοπλισμού

Η υποδομή So.Da.Net έχει μόλις ολοκληρώσει την αναβάθμιση της λειτουργίας της με βάση έναν νέο σχεδιασμό. Στόχος της περιόδου 2023-27 είναι ο συστηματικός έλεγχος και η αναζήτηση πόρων για τη βελτίωση και σταθεροποίηση των εφαρμογών που στηρίζουν τη λειτουργία της και επηρεάζονται από τη σταδιακή αύξηση χρηστών ως προς την σταθερότητά τους

7.1.2 Ανάπτυξη του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής

Είναι σημαντικό τα Αποθετήρια της Υποδομής να ενισχυθούν με νέο περιεχόμενο, που αφορά είτε σε νέες έρευνες, είτε στην τεκμηρίωση παλαιών ερευνών. Είναι όμως επίσης σημαντικό τα Αποθετήρια αφενός να αρχίσουν σταδιακά να εξειδικεύονται σε συγκεκριμένα θεματικά πεδία και αφετέρου να οργανώνουν αντίστοιχα το περιεχόμενο το οποίο διαχειρίζονται. Η οργάνωση του περιεχομένου σε ένα συνεκτικό απόθεμα γνώσης επιτυγχάνεται συσχετίζοντας κατάλληλα τα διαθέσιμα τεκμήρια και αναβαθμίζοντας με αυτόν τον τρόπο το διαθέσιμο περιεχόμενο και τις δυνατότητες πρόσβασης σε αυτό, τόσο μέσω της αναζήτησης, όσο και της πλοήγησης. Για το σκοπό αυτό μπορούν να αξιοποιηθούν εργαλεία όπως είναι το λεξικό κοινωνικών όρων, θεματικοί θησαυροί όπως ο ELSST αλλά και τα κατάλληλα πρότυπα τεκμηρίωσης.

7.1.3 Βελτίωση της πρόσβασης στο διαθέσιμο περιεχόμενο

Κρίσιμης σημασίας για την ανάπτυξη της Υποδομής είναι η αναβάθμιση των δυνατοτήτων πρόσβασης μέσα από την αναβάθμιση των δυνατοτήτων αναζήτησης και πλοήγησης. Αυτό επιτυγχάνεται με την βελτίωση της συσχέτισης των ερευνών μεταξύ τους μέσα από την συμπληρωματική τεκμηρίωση που πηγάζει κυρίως από τη δευτερογενή έρευνα και η οποία πρέπει να οργανωθεί συστηματικά. Σε αυτό τον τομέα η λειτουργία του λεξικού κοινωνικών όρων μπορεί να αποδειχθεί καταλυτική.

7.1.4 Υποστήριξη της πρόσβασης σε περιεχόμενο τρίτων

Κύρια λειτουργία της Υποδομής είναι η διασφάλιση σε όλους τους ερευνητές της πρόσβασης σε ερευνητικά προϊόντα δηλαδή δεδομένα, εργαλεία και αποτελέσματα. Ωστόσο, καθώς η παραγωγή των ερευνητικών προϊόντων γίνεται κατανομημένα από ένα πλήθος φορέων και ερευνητικών ομάδων, είναι αδύνατο το σύνολο των παραγόμενων ερευνητικών προϊόντων να συγκεντρωθεί στην Υποδομή και να ψηφιοποιηθεί. Ωστόσο το περιεχόμενο της Υποδομής So.Da.Net είναι δυνατόν να αναβαθμιστεί ακόμη και χωρίς την αύξηση του κατατεθειμένου στα αποθετήρια περιεχομένου μόνο με την απλή σύνδεση σε υπάρχοντα δεδομένα και ερευνητικά προϊόντα τρίτων. Επομένως, μια λειτουργία κρίσιμη για την αναβάθμιση της Υποδομής είναι αφενός να παρέχει πληροφορίες και για περιεχόμενο το οποίο δεν είναι διαθέσιμο στην Υποδομή και αφετέρου να διασφαλίσει κατά το δυνατόν την πρόσβαση σε αυτό μέσα από την ανάπτυξη συνεργασιών με άλλους φορείς.

7.2 Ανάπτυξη του δικτύου χρηστών της Υποδομής

Η ανάπτυξη της Υποδομής So.Da.Net βασίζεται απολύτως στην αύξηση του αριθμού των χρηστών της και στην ένταξη τους σε ένα ενιαίο δίκτυο, που στηρίζει την εμπειρική έρευνα στη χώρα. Απαιτούνται οι ακόλουθες παρεμβάσεις:

7.2.1 Προβολή του Δικτύου και της Υποδομής So.Da.Net

Το βασικό εργαλείο προβολής της δραστηριότητας και του έργου του Δικτύου και της Υποδομής So.Da.Net είναι ο ιστότοπος του Δικτύου. Στον ιστότοπο προβάλλεται ταυτόχρονα τόσο το έργο της Υποδομής όσο και το έργο του Δικτύου. Ο ιστότοπος αποτελεί και την Πύλη εισόδου σε όλα τα Αποθετήρια και τις υπηρεσίες του Δικτύου. Το Δίκτυο πρέπει επίσης να διοργανώνει συστηματικά εκδηλώσεις με τη συμμετοχή όχι μόνο των μελών του αλλά και των συνεργατών του και με στόχο την ενημέρωση, την προβολή αλλά και την ανάπτυξη συνεργασιών. Είναι ανάγκη να συνδέονται οι εκδηλώσεις των φορέων του Δικτύου (μελών και συνεργατών) με τις δραστηριότητες του Δικτύου όταν αυτό είναι δυνατόν.

7.2.2 Προβολή και διάχυση του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής So.Da.Net

Η προβολή και η διάχυση των ερευνητικών προϊόντων της Υποδομής είναι μια δραστηριότητα που ενισχύει την προσέλκυση νέων χρηστών. Η Υποδομή πρέπει να παρουσιάζεται σε εκδηλώσεις όπως, ημερίδες, συνέδρια κ.λπ. κατά Αποθετήριο ή και κατά θεματική περιοχή ώστε να ενημερώνονται οι ενδιαφερόμενοι ειδικοί επιστήμονες για το ψηφιακό περιεχόμενο της Υποδομής.

7.2.3 Ενίσχυση της εκπαίδευσης στην εμπειρική κοινωνική έρευνα

Καθώς η ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών επιφέρει σημαντικές μεταβολές στην μεθοδολογία της εμπειρικής έρευνας και στην αντίστοιχη εκπαίδευση. Η ανάγκη εκπαίδευσης στην εμπειρική έρευνα που υλοποιείται με τη βοήθεια ερευνητικών υποδομών γίνεται όλο και πιο σημαντική ενώ είναι και αποφασιστικής σημασίας για την ενίσχυση της χρήσης της Υποδομής αλλά και για την αύξηση μακροπρόθεσμα του ψηφιακού της περιεχομένου. Η Υποδομή πρέπει να συμβάλει στην ενίσχυση και τη βελτίωση της εκπαίδευσης στην έρευνα σε συνεργασία και με εκπαιδευτικούς φορείς εκτός του Δικτύου So.Da.Net.

7.2.3.1 Προγράμματα άτυπης εκπαίδευσης

Η Υποδομή So.Da.Net πρέπει να προχωρήσει:

- Στη δημιουργία προγραμμάτων εκπαίδευσης χρηστών, τόσο απλών χρηστών όσο και έμπειρων ερευνητών με στόχο την αξιοποίηση των νέων ερευνητικών δυνατοτήτων που προσφέρει η Υποδομή
- Στην ενίσχυση των σεμιναρίων για ειδικούς στην ανάπτυξη και διαχείριση υποδομών (Expert seminars). Παρέχεται ήδη, μέσω της δικτυακής πύλης της Υποδομής

So.Da.Net, πρόσβαση στον Οδηγό Διαχείρισης Δεδομένων των Εμπειρογνομόνων της CESSDA ERIC (Data Management Expert Guide). Πρόκειται για εκπαιδευτική υπηρεσία που υποστηρίζει τους κοινωνικούς επιστήμονες στην παραγωγή αξιόπιστων δεδομένων περιλαμβάνοντας όλα τα στάδια «κύκλου ζωής των δεδομένων» (ο Οδηγός παρέχεται στα ελληνικά).

- Στην ανάπτυξη προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εμπειρική έρευνα με την χρήση της Υποδομής

7.2.3.2 Προγράμματα τυπικής εκπαίδευσης στην εμπειρική έρευνα

Είναι σημαντικό να δημιουργηθούν προγράμματα εκπαίδευσης στην εμπειρική έρευνα σε διάφορα επίπεδα σπουδών που αξιοποιούν συστηματικά την Υποδομή So.Da.Net. Πιο συγκεκριμένα:

- Να υποστηριχθεί η προπτυχιακή διδασκαλία της εμπειρικής έρευνας στα πανεπιστήμια με τη χρήση της Υποδομής So.Da.Net.
- Να συνδεθούν υπάρχοντα μεταπτυχιακά προγράμματα με την εμπειρική έρευνα, πρωτογενή και δευτερογενή, και αυτό να υποστηριχθεί με την χρήση της Υποδομής.
- Να αναπτυχθούν μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών με αντικείμενο την εμπειρική έρευνα και τις ερευνητικές υποδομές.

7.2.3.3 Ενίσχυση της εκπαίδευσης μέσω της έρευνας

Είναι σημαντικό να ενισχυθεί η εκπαίδευση μέσα από την έρευνα με τη βοήθεια της Υποδομής So.Da.Net. Διδακτορικές διατριβές, μεταδιδακτορική έρευνα, υλοποίηση διπλωματικών και πτυχιικών εργασιών είναι σημαντικό να υποστηρίζονται συστηματικά από την Υποδομή.

7.2.4 Ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας του Δικτύου So.Da.Net

Ο άξονας αυτός στοχεύει στην αύξηση του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής, στην αναβάθμιση της λειτουργίας του Δικτύου So.Da.Net ως ερευνητικού δικτύου και στην ενίσχυση των συνεργασιών του μέσα από την έρευνα.

7.2.4.1 Συμμετοχή των φορέων του Δικτύου So.Da.Net σε ελληνικά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα που παράγουν περιεχόμενο

Καθώς η ανάπτυξη της Υποδομής περνά σταδιακά στη φάση της ωριμότητας και το Δίκτυο So.Da.Net παύει να συγκροτείται αποκλειστικά ως κοινοπραξία των φορέων υλοποίησης κάποιων χρηματοδοτούμενων έργων ανάπτυξης της Υποδομής, δεν είναι πλέον απαραίτητο όλοι οι φορείς του Δικτύου να συμμετέχουν κάθε φορά σε όλα τα αναπτυξιακά έργα. Μάλιστα είναι προτιμότερο να συμμετέχουν κατά ομάδες σε επιμέρους ερευνητικά έργα, πολλά από τα οποία δεν θα έχουν ως αντικείμενο την ανάπτυξη του πληροφορικού συστήματος της Υποδομής αλλά του ψηφιακού της περιεχομένου και μάλιστα σε επιμέρους ερευνητικά πεδία (π.χ. εκπαίδευση, μετανάστευση, απασχόληση κ.λπ.). Το γεγονός ότι τα αποτελέσματα των ερευνών θα ενταχθούν

σε μια υποδομή και θα είναι διαθέσιμα στην ερευνητική κοινότητα αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα για τις προτάσεις αυτές. Επίσης η ίδια η ύπαρξη του Δικτύου και η σύνδεση του με τη CESSDA δίνουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα στη συγκρότηση ερευνητικών ομάδων.

Τα μέλη του Δικτύου, πρέπει να υποβάλλουν πολλές διαφορετικές ερευνητικές προτάσεις τόσο κατά ομάδες όσο και με ερευνητικούς φορείς που δεν είναι μέλη του Δικτύου με σκοπό όχι μόνο την αύξηση του ψηφιακού περιεχομένου της Υποδομής, αλλά και την προσέλκυση νέων μελών στο Δίκτυο καθώς και την ενίσχυση της χρηματοδότησης της Υποδομής.

7.2.4.2 Ενίσχυση της έρευνας για τις ερευνητικές υποδομές

Η έρευνα γύρω από τις μεθόδους, τις τεχνικές και την ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών, που είναι από τη φύση της διεπιστημονική, πρέπει να ενισχυθεί μέσα από τη συμμετοχή των φορέων του Δικτύου So.Da.Net σε εθνικά και ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα με σκοπό τη βελτίωση των ερευνητικών υποδομών. Στα έργα αυτά οι φορείς του Δικτύου μπορούν και πρέπει να συνεργάζονται με υποδομές που δεν ανήκουν απαραίτητα στις κοινωνικές επιστήμες.

7.2.4.3 Σύνδεση επιστημονικής και επιχειρησιακής εμπειρικής έρευνας

Ένα μεγάλο μέρος των παραγόμενων δεδομένων που χρησιμοποιούνται στην επιστημονική έρευνα παράγεται για επιχειρησιακούς σκοπούς. Είναι ανάγκη να υπάρξει σταθερή και μόνιμη σύνδεση της επιχειρησιακής με την αμιγώς επιστημονική έρευνα. Η δημιουργία μιας σταθερής σχέσης ανάμεσα στην επιχειρησιακή και την επιστημονική εμπειρική έρευνα απαιτεί οργάνωση κατά ερευνητικό πεδίο. Τα μέλη του Δικτύου πρέπει να αναλάβουν να αναπτύξουν σταθερές συνεργασίες με φορείς παραγωγής επιχειρησιακών δεδομένων, ιδιαίτερα με δημόσιους φορείς και να τους καταστήσουν συνεργάτες του Δικτύου.

7.2.4.4 Ανάπτυξη μη χρηματοδοτούμενης έρευνας

Οι φορείς του Δικτύου (μέλη και συνεργάτες), πρέπει να αναπτύξουν και μη χρηματοδοτούμενη συστηματική και συντονισμένη ερευνητική δραστηριότητα αξιοποιώντας τις ερευνητικές και εκπαιδευτικές δυνατότητες (διδακτορικά, πτυχιακές και διπλωματικές εργασίες, εργασίες στο πλαίσιο μαθημάτων, πρακτική άσκηση κ.λπ.) των φορέων στους οποίους ανήκουν. Ο συντονισμός αυτών των δραστηριοτήτων πρέπει να βασίζεται σε ένα κοινό ερευνητικό σχέδιο που θα καταρτίζεται σε συνεργασία της ΣΕ με όλα τα Αποθετήρια.

7.3 Δικτύωση της Υποδομής με άλλες υποδομές

Βασική προτεραιότητα του Δικτύου So.Da.Net υπήρξε πάντοτε η στενή του συνεργασία με την CESSDA. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής πρέπει να ενεργοποιηθούν όλοι οι φορείς του Δικτύου So.Da.Net. Η δικτύωση με την CESSDA ενισχύεται μέσα από την υιοθέτηση των προτύπων της CESSDA (πολιτικές πρόσβασης δεδομένων (Κατάλογος Δεδομένων CESSDA (CESSDA Data Catalogue)), την υιοθέτηση της στρατηγικής για Ανοικτή επιστήμη και Fair Data και από τη συμμετοχή φορέων του Δικτύου So.Da.Net στις μελλοντικές ερευνητικές και αναπτυξιακές προτάσεις της CESSDA. Για την συγκεκριμένη περίοδο πρέπει να τεθεί και μια δεύτερη προτεραιότητα, που είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων διασύνδεσης με τις υπάρχουσες

ελληνικές ερευνητικές υποδομές, ιδιαίτερα τις υποδομές ESFRI, καθώς και με παραγωγούς μεγάλων δεδομένων.

7.4 Διασφάλιση της βιώσιμης λειτουργίας της Υποδομής

Η οργάνωση της βιώσιμης λειτουργίας της Υποδομής So.Da.Net είναι αδιαμφισβήτητα ο βασικότερος στόχος της στρατηγικής του Δικτύου So.Da.Net. Η Υποδομή So.Da.Net είναι ένα πλέγμα επί μέρους υποδομών που αξιοποιείται ενιαία από ένα ερευνητικό δίκτυο. Για να χαράξουμε μια στρατηγική ανάπτυξης, οργάνωσης και προβολής του πρέπει να καταλάβουμε προηγουμένως αυτή την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική του.

7.4.1 Διαφοροποίηση της λειτουργίας των οργάνων διοίκησης του Δικτύου

Τόσο η διοίκηση της Υποδομής όσο και ο συντονισμός του Δικτύου απαιτούν την ύπαρξη μιας σειράς διακριτών διοικητικών, εποπτικών και επιστημονικών οργάνων, που θα διασφαλίζουν τόσο την λειτουργία της Υποδομής όσο και τη λειτουργία του Δικτύου So.Da.Net. Μέχρι σήμερα τα υπάρχοντα όργανα (ΔΕ και ΕΕ) είχαν κυρίως συντονιστικό και αποφασιστικό χαρακτήρα, εφόσον η διοίκηση της υποδομής γινόταν μέσα από το διοικητικό σχήμα των ερευνητικών έργων που υλοποιούσε το Δίκτυο, ως κοινοπραξία ερευνητικών έργων. Καθώς η Υποδομή πρέπει πλέον να οργανώσει την υποστήριξη των χρηστών της σε καθημερινή βάση και να διασφαλίσει τη βιώσιμη καθημερινή λειτουργία της, έχει ιδιαίτερη σημασία η διοίκηση της Υποδομής να αυτονομηθεί από τα ερευνητικά και αναπτυξιακά έργα που υλοποιεί το Δίκτυο.

Συγκεκριμένα: η Επιστημονική Επιτροπή πρέπει να πάψει να είναι όργανο επιστημονικής εποπτείας και να γίνει Διοικούσα Επιτροπή, που να λαμβάνει αποφάσεις όχι μόνο για την υλοποίηση κάποιων έργων αλλά για την βιώσιμη καθημερινή λειτουργία της Υποδομής. Επίσης, η Συντονιστική Επιτροπή δεν μπορεί να έχει μόνο συντονιστικό ρόλο αλλά πρέπει να αποκτήσει και εκτελεστικό ρόλο, αναλαμβάνοντας αφενός τον έλεγχο της καθημερινής λειτουργίας της Υποδομής, αφετέρου τον έλεγχο για την υλοποίηση της στρατηγικής του Δικτύου, που δεν ταυτίζεται πλέον με μια απλή υλοποίηση ενός ερευνητικού έργου. Η ΣΕ πρέπει να στελεχωθεί με στελέχη ικανά να υλοποιήσουν τη στρατηγική του Δικτύου σε καθημερινή βάση. Επομένως τα μέλη αυτά δεν χρειάζεται να είναι απαραίτητα αντιπρόσωποι φορέων του Δικτύου όσο ικανοί να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους, όπως αυτά ορίζονται από τις προτεραιότητες της στρατηγικής του Δικτύου. Οι αλλαγές που προτείνονται είναι συμβατές και με την ευρωπαϊκή αλλά και την εθνική στρατηγική για την ανάπτυξη ερευνητικών υποδομών.

7.4.2 Συγκρότηση ενός συμβουλίου επιστημονικής εποπτείας της Υποδομής

Μετά τη μετατροπή της Επιστημονικής Επιτροπής σε Διοικούσα Επιτροπή, η Υποδομή χρειάζεται ένα επιστημονικό συμβούλιο για τον συντονισμό του επιστημονικού έργου των Αποθετηρίων, που θα συμβάλει στη χάραξη της ερευνητικής στρατηγικής του Δικτύου και στη συστηματική αξιολόγηση του εμπειρικού ερευνητικού έργου στο χώρο των κοινωνικών επιστημών. Το συμβούλιο αυτό πρέπει πάνω από όλα να διασφαλίζει την αυτονομία του επιστημονικού πεδίου

από οποιεσδήποτε οικονομικές και πολιτικές προτεραιότητες. Το επιστημονικό συμβούλιο πρέπει επομένως να είναι ακαδημαϊκό όργανο, που συγκροτείται από επιλεγμένους επιστήμονες και όχι απαραίτητα από αντιπροσώπους των φορέων του Δικτύου.

7.4.3 Πρόκληση θεσμικών παρεμβάσεων από την Πολιτεία

Ακριβώς επειδή το ερευνητικό δίκτυο που αξιοποιεί την Υποδομή So.Da.Net δεν ταυτίζεται με τα μέλη της του Δικτύου So.Da.Net αλλά φιλοδοξεί να περιλάβει το σύνολο της ελληνικής ερευνητικής κοινότητας στο χώρο των κοινωνικών επιστημών είναι ανάγκη να γίνουν θεσμικές παρεμβάσεις της Πολιτείας που θα υποχρεώνουν τους φορείς των οποίων η έρευνα χρηματοδοτείται από την ΕΕ ή το Δημόσιο να καταθέτουν τα αποτελέσματά τους στην Υποδομή So.Da.Net. Το Δίκτυο πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλίες προς αυτή την κατεύθυνση.

7.4.4 Υιοθέτηση ενός συστήματος αξιολόγησης

Η Υποδομή πρέπει να υιοθετήσει ένα σύστημα αξιολόγησης της απόδοσης της βασισμένο σε δείκτες που να είναι συμβατοί με τους Βασικούς Δείκτες Απόδοσης, Key Performance Indicators (KPIs), που υιοθετούνται από τις ευρωπαϊκές υποδομές και ιδιαίτερα τις υποδομές ESFRI.

7.4.5 Αναβάθμιση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του Δικτύου

Με βάση τις αλλαγές που επέφερε ο νέος σχεδιασμός αλλά και για την υλοποίηση αρκετών από τις προτάσεις της στρατηγικής, είναι απαραίτητο να βελτιωθεί το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο που θα ρυθμίζει τη λειτουργία του Δικτύου και της Υποδομής So.Da.Net. Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει:

- Το Πρωτόκολλο Συνεργασίας των μελών του Δικτύου So.Da.Net
- Τον Κανονισμό Λειτουργίας της Υποδομής So.Da.Net
- Συμβάσεις που ρυθμίζουν τη συνεργασία του Δικτύου με τους συνεργάτες του
- Φόρμες που ρυθμίζουν τη σχέση της Υποδομής με τους χρήστες
- Κώδικα δεοντολογίας των φορέων του Δικτύου So.Da.Net

7.4.6 Η διασφάλιση οικονομικών πόρων

Η βιώσιμη λειτουργία της Υποδομής απαιτεί οικονομικούς πόρους, τους οποίους το Δίκτυο So.Da.Net εξασφαλίζει μέχρι σήμερα από:

- Συνδρομές των μελών του Δικτύου So.Da.Net
- Παραχώρηση πόρων, όπως προσωπικού, κτηριακών υποδομών, εξοπλισμού κ.λπ. στην Υποδομή από φορείς μέλη του Δικτύου So.Da.Net
- Κρατική ή Ευρωπαϊκή ερευνητική χρηματοδότηση

Είναι σημαντικό να επιχειρηθεί η διεύρυνση της χρηματοδότησης μέσω:

- Παροχής εκπαιδευτικών, ερευνητικών, συμβουλευτικών υπηρεσιών.
- Χορηγιών.

Επειδή το μεγαλύτερο μέρος των πόρων της Υποδομής προέρχεται από ερευνητική χρηματοδότηση και μάλιστα από περιορισμένο αριθμό έργων κάθε φορά, παρατηρείται ένα χρηματοδοτικό κενό όταν ένα έργο λήγει και το επόμενο δεν έχει αρχίσει. Για τη βιώσιμη λειτουργία της Υποδομής το κενό αυτό πρέπει να περιοριστεί κατά το δυνατόν με διεύρυνση των διαθέσιμων πηγών χρηματοδότησης. Προς αυτή την κατεύθυνση θα βοηθήσει η κατάρτιση ετήσιου προϋπολογισμού και απολογισμού που θα λαμβάνει υπόψη τόσο τις ανάγκες, όσο και τους διαθέσιμους πόρους.

7.4.7 Στελέχωση της Υποδομής So.Da.Net

Η στελέχωση της Υποδομής είναι άμεσης προτεραιότητας και πρέπει αφενός να καταστεί μονιμότερη και αφετέρου να μη γίνεται μόνο ανάλογα με τις ανάγκες των ερευνητικών έργων στα οποία συμμετέχουν οι φορείς, αλλά ανάλογα με τις συνολικές ανάγκες της Υποδομής. Για να γίνει αυτό απαιτείται αρχικά η κατάρτιση ενός συνολικού πλάνου στελέχωσης που να περιλαμβάνει τόσο τις ανάγκες και τις προτεραιότητες των επιμέρους Αποθετηρίων όσο και της Υποδομής συνολικά.

Η άμεση στελέχωση της Υποδομής είναι πολύ δύσκολη όσο αυτή δεν διαθέτει δικούς της πόρους και δεν έχει αυτόνομη νομική οντότητα. Ωστόσο, η στελέχωση της Υποδομής μπορεί να γίνει έμμεσα μέσω των φορέων του Δικτύου, με μόνιμο προσωπικό που διατίθεται από τους φορείς, με έκτακτο προσωπικό που χρηματοδοτείται μέσω των έργων και με εκπαιδευόμενους (πρακτική άσκηση, εργασίες στο πλαίσιο μαθημάτων, διπλωματικές, διατριβές κ.λπ.), τα οποία ωστόσο θα οργανωθούν συστηματικά και από κοινού ώστε να αποτελέσουν ένα συνολικό πλάνο.